

ГОРДАНА ПОКРАЈАЦ

ОДРАЗИ АНТИКЕ У ЛАТИНСКОЈ ПОЕЗИЈИ ИГЊАТА ЂУРЂЕВИЋА

САЖЕТАК: Игњат Ђурђевић, дубровачки барокни песник, ерудитски образован познавалац класичне и неолатинске књижевности, аутор је збирке песама на латинском језику *Poetici lusus varii*; наслов збирке указује на обиман дијапазон песама са разноврсном тематиком (љубавном, сатиричном, пригодном, религиозном и парафразама античких песника, у првом реду римских). Ђурђевићева поезија на латинском језику одражава обиље античких реминисценција, као и велику синтезу од класичних, преко маниристичких, до барокних стилских обележја; у раду ће се покушати указати на ауторов нови начин употребе традиционалних реторичких средстава транспонованих у латинску лирику са речитом поентом, као и исцрпна поетичка, књижевноисторијска и историографска истраживања која потврђују његову нарочиту темељитост у приступу класичним изворима.

КЉУЧНЕ РЕЧИ: Игњат Ђурђевић, Дубровник, античка митологија, латинска поезија, барок

Дубровачки барокни песник Игњат Ђурђевић био је ерудитски образован стваралац, темељан познавалац класичне старине и неолатинске књижевности. Школујући се у језуитској гимназији и потом на студијама филозофије у Риму, стекао је знање класичних језика, што му је омогућило да преводи и пише дела на грчком, латинском, италијанском и народном, „лирском” језику. Активно је суделовао у раду Академије Испразних, која је настојала да књижевно стваралаштво врати класичним узорима и да га удаљи од доминације барокне орнаментике и особеног раскошног стила својственог XVII столећу. Лирску поезију на латинском језику

са обиљем класичних реминисценција Ђурђевић је објавио почетком XVIII столећа, у обимној збирци под насловом *Poetici lusus varii*;¹ како сам наслов казује, ова збирка различитих песама обухвата многобројне елегije, оде, идиле, химне, посланице и епиграме са разноврсном тематиком (љубавном, сатиричном, пригодном, религиозном, парафразама античких песника, у првом реду римских).

На латинском језику и независно од поменуте збирке, настао је Ђурђевићев историјски спев о тријумфима Евгенија Савојског над Турцима, под насловом *Poema de Victoriis Principis Eugeni Sabaudi*, такође прожет класичним рефлексијама. „Ђурђевић је добро познавао римске пјеснике, и то не само из класичног доба. Уз Вергилија, Хорација и Овидија треба на првом мјесту споменути Марцијала, Стација и Клаудијана, а од преткласичних Плаута.”² Иако је Ђурђевићев лирички опус један од централних примера барокне лирике, присуство класицизма у делу овога аутора огледа се у његовом ставу о Овидију (кога је према сопственим речима сматрао својим водичем), па је сходно томе повезан са аркадијским тенденцијама.³ Његова лирика је делом одређена и постманиристичком сфером и чиниоцем рехуманизације у правцу античке баштине, а он је „у неку руку и неохуманист, можда би се могло рећи класицист. Талијанска галантна поезија његова доба не испомаже се пак више само петраркизмом, него и изравним угледањем на давне римске версификаторе, понајприје елегijske”.⁴

Ђурђевић највећим делом црпи своје подстицаје из стихова римских песника, али посредно преко њих прави алузије и на грчке ауторе на које се Римљани често директно ослањају. На појединим местима дубровачки песник прави реминисценције на грчке епске песнике, у првом реду на Хомера. Поводом проблематике везане за Хомера и питања да ли је икада живео, да ли су му епови јединствени и могу ли бити дело истога песника и слично, вреди истаћи да је Игњат Ђурђевић дао сопствени допринос проучавању *хомерској ишијања*;⁵ аутор је три расправе о Хомеру сачуване

¹ *Poetici Lusum Varii, Auctore Nicolao Maria Georgio nunc inter Benedictinos Melitenses D Ignatio Georgio appellato, ab anno Domini 1703 usque ad annum 1708 qui fuit auctori aetatis trigesimus secundus.*

² V. Gortan, predgovor u: Ignjat Đurđević, *Latinske pjesni razlike*, prev. s latinskog Nikola Šop, JAZU, Zagreb 1956, XI.

³ R. Lachmann-Schmohl, *Ignjat Đorđić; eine stilistische Untersuchung zum slavischen Barock*, Köln–Graz 1964, 91–93.

⁴ M. Tomasović, „Đurđevićevo prizivanje Ovidija”, *Dani hvarskog kazališta XX – Hrvatsko barokno pjesništvo: Dubrovnik i dalmatinske komune*, Split 1994, 103–104.

⁵ Đ. Körbler, „Ignjat Đorđić prethodnik Wolfov u Homerovu pitanju”, *Rad JAZU*, 186, 1911, 1–34. – Д. Невенић-Грабовац, *Хомер у Срба и Хрваџа*, Београд 1967, 17–26, 28, 49, 68, 72, 109, 238, 248.

у његовом рукопису *Antiquitatum Illyricarum pars tertia Hieronimiana* (рукопис потиче из породичног архива кнеза Маринице Ђурђевића).⁶

Поменута збирка различитих песама на латинском језику⁷ обилује класичним реминисценцијама. „На латинском језику је певао о пријатељствима са дубровачким писцима, са Михом Мондегајем, код кога је боравио у Напуљу, са Вицком Петровићем, са којим је измењивао посланице и коме је детаљно описивао своје дане у изгнанству, у Италији, поредећи своју судбину са Овидијевом”⁸ Исповедајући управо у посланици поменутом песнику Вице Петровићу како се не поноси својом судбином и осећа се повређеним као да га је душманин ранио, примећујемо да се песник надовезује на Хомера правећи паралеле са супротстављеним актерима *Илијаде*, Ахилом и Хектором; упоређује Ахилу победу над тројанским савезником Сарпедоном и Хекторово убиство сина филачког краља Ификла, Протесилаја, према миту првог палог јунака у Тројанском рату. Евоцирајући бурну италску ратничку прошлост, дубровачки песник непосредно евоцира сцене бојева из поменутог епа; нема ту места, каже он, које не би завредило Хомера. На јунака из *Илијаде*, Патрокла, који је на себе ставио Ахилово оружје и погинуо, сматрамо да Ђурђевић алудира у епиграму „Флаку”; као што песника не представља онај ко није ништа друго него „песник”, тако и ратник мора бити много више од врсног „ратника” и мора заиста бити Ахил, што Патрокло није био, упркос славном оружју и стога је изгубио живот. Овим исказом Ђурђевић илуструје чињеницу да је ингениозност и супремација на одређеном пољу деловања дата реткима и изузетнима, њихови су подвизи непоновљиви и не могу се подражавати од стране просечних и већине; стога је Патроклу требало много више од поседовања славног оружја као знамене за статус врхунског ратника, без обзира на његову беспрекорну борбеност и вештину. Са мудром Хеленом (која се тобоже „бранила у љубавној игри” чекајући да тројански

⁶ К. Vojnović, „Prilozi k arhivnijem pabircima dubrovačkim”, *Starine*, XXVIII, 68. – Прва расправа (*Graeci a barbaris edocti, et primum de Homero*) о утицају варварских племена на грчку културу укључује и ауторово излагање критичког става према алегоријском тумачењу извесних места у *Илијади* и *Одисеји*, као и објашњење Хомерових пословица које су ушле у општу употребу (и независно се појавиле код других народа); друга расправа (*Homerum nunquam fuisse suspicio*) односи се на Ђурђевићев став о могућности да је Хомерово име измислио један од Питагориних следбеника (и опевао збивања у оба епа); у трећој расправи (*Bellum Troianum fabula*) Ђурђевић оповргава тврдње о постојању више писаца о Тројанском рату пре Хомера.

⁷ Збирка је сачувана у пергаментном рукопису који се чува у Фрањевачкој библиотеци у Дубровнику (под бр. 42), а Ђурђевић је у Индексу поделио своје песме према метричкој форми на: *Elegiae*, *Heroica*, *Ode* и *Epigrammata*, види у: В. Гортан, нав. дело, XI.

⁸ З. Бојовић, *Дубровачки писци*, Београд 2001, 276–277.

брод отплови из Спарте у пратњи Париса) – симболом погубности лепоте у барокној поезији – пореди Ђурђевић „госпоју” из песме „Сан о госпоји”; међутим, за разлику од Хелене она је ласцивнија и не настоји да скрије своју пожуду. Хеленина млада кћер Хермиона коју је мати рано напустила отишавши из Спарте, појављује се у епиграму о умрлом псу заслужено послатом у Елизијум („Зонхина, Клеофина кујица, коју је сјајним епиграмом Сектан хвалио, говори”⁹); честита Хермиона – као и „чедна Уликсова жена” Пенелопа – има за разлику од Клеофине за љубимца птицу, а птице су подједнако благодетна и кротка створења попут кучета Зонхине – потврђују стихови поменутог епиграма.

Одразе Хомерове *Одисеје* препознајемо у поменутој песми „Сан о госпоји”, где се поред карактеризације Киклопа – подивљалог, бестијалног, лукавог и злог – јављају и стихови надовезани на XI певање епа и силазак Одисејев у Хад. Опис умирања гнева „стигијског Јупитера” тј. Плутона, жртвовањем црног јарца у Ђурђевићевој песми, пандан је Одисејевом жртвовању овна подземним боговима и обећање да ће, према Киркином упутству, по повратку на Итаку принети црног овна на жртву Тиресији (њему је Персефонеја и мртвом оставила мудрост, а пијући црну крв жртвоване животиње сен ће добити пуноћу и „снагу” да Одисеју обзнани истину). Будући да су се на Хомеровим еповима образовале генерације старих Грка, а утицај његове поезије је незаобилазан и у потоњим вековима, поштовање „Хомера учитеља” од стране многобројних песника и мислилаца, међу којима је и Стагиранин Аристотел („стагирски првак”), огледа се у Ђурђевићевим стиховима: „Сваком већ познат је Орфеј, што пјесмом је покрето шуме, / Или Хесиод, јер он уведе узвишен пјев. / Од њих је, како се прича, узимо стагирски првак, / (Познато зборим) ал’ њих учио Хомер је сам”¹⁰

Утицаји Овидијевог дела су у Ђурђевићевој поезији више-струки и прожимају целокупно његово лирско стваралаштво на латинском језику. Говорећи о узвишеном труду и захтевности писања стихова, а наводећи примере римских песника (Стације се такмичи са Хесиодом, Вергилије суверено држи песничко жезло, Лукан зналачки влада поезијом и сл.), дубровачки песник непосредно истиче и врсног Овидија, који „свој измјенце надијева стих”¹¹. Пред крај XVII столећа, 1695. године, Ђурђевић са острва Шипана шаље елегичну посланицу Ђури Матијашевићу¹² у Дубровник, у

⁹ *Latinske pjesni razlike*, 73.

¹⁰ „Када је писац, завршивши три године филозофије, позван да јавно брани тезе и тиме силом отргнут од пјесничког мира”, види у: Исто, 22.

¹¹ Исто.

¹² М. Rešetar, „Pisma Ignjata Đurđevića (Đorđića) i Đura Matijaševića (Mattei)”, *Građa za povijest književnosti hrvatske*, 11, 1932, 131–132.

којој се жали што се њихова преписка ретко одвија. Примећујемо да на сличан начин жали за својим пријатељима и Овидије у III књизи *Тужних њесама*,¹³ говорећи да нигде нема пријатеља са којим би поразговарао, јер време споро пролази и сати су се одужили. Ђурђевић и Матијашевић су били присни пријатељи, а од њихове кореспонденције сачувало се тринаест Ђурђевићевих и десет Матијашевићевих писама.¹⁴ Одјек Овидијевих *Тужних њесама* огледа се и у Ђурђевићевој елегiji упућеној Вице Петровићу (*Ad Vicentium Petrovium*), насловљеној *Винку Пејировићу (Елеџија)*¹⁵; написана је као одговор¹⁶ на Петровићеву посланицу *Пријатељу у изгнанству (Ad amicū exulem)* и већ на почетку за себе каже да је прогнаник попут Овидија – „Овид по судби сам ја”¹⁷. Као лајтмотив Ђурђевић уткива надахнуће Музама од почетних стихова¹⁸ до поздрава упућених Вицу Петровићу,¹⁹ при чему предели и градови јужне Италије у којима песник борави асоцирају на дух Овидијевих *Тужних њесама* сачињених у прогонству. Појединости из елегije посвећене страшном потресу који је задесио Нурсију („Сан о пропасти Нурсије Љета Господњег 1703”²⁰) садрже паралеле са I књигом *Тужних њесама*, конкретно са стиховима песме „Ноћ у изгнанству”.²¹ Ђурђевићева жалост и опхрваност јадам због несреће читаве Нурсије исказана је на сугестиван начин – у његовом срцу је пустош, као и у граду „кога је бијес Јупитеров препо и гром”,²² песник каже да је лежао у „безнани”, несвестан свога живота. Овакво душевно стање отупелости пандан је римском песнику, који се осећао као човек погођен ватром муња Јупитерових, па живи а није ни свестан да живи.

Елегija о земљотресу у Нурсији, постојбини Св. Бенедикта и времену у коме се земљотрес збио, у спрези је са календарским

¹³ Ovid, *Tristia, Ex Ponto*, prev. na engl. A. L. Wheeler, Loeb Classical Library 151, Cambridge–London 1939, 108.

¹⁴ „Заслуга је Матијашевићева што се је ова Ђурђевићева кореспонденција сачувала, јер је он уопће чувао писма што су њему писана и концепте писама што је он другима писао”, види у: Ž. Puratić, „Publije Ovidije Nazon i Ignjat Đurđević”, *Zbornik radova posvećenih uspomeni Salke Nazečića*, Filozofski fakultet u Sarajevu, Sarajevo 1972, 124.

¹⁵ *Latinske pjesni razlike*, 29–31.

¹⁶ Ђурђевић је био прогнан 1710. године у јужну Италију (Напуљ), а песма је писана 1711. године, док је боравио у Напуљу, види у: V. Gortan, „O Rešetarovu tekstu jedne Đurđevićeve latinske pjesme”, *Živa antika*, III, Skorje 1953, 288.

¹⁷ *Latinske pjesni razlike*, 29.

¹⁸ „Вријеме ван службе Музама дајем, а остало спавам”, види у: Исто, 30.

¹⁹ „Остај ми збогом, јер Муза моја већ куња, / Слободан прохуја час”, види у: Исто, 31.

²⁰ Исто, 25–26.

²¹ Ovid, *Tristia*, 20.

²² *Latinske pjesni razlike*, 26.

одредницама из I књиге Овидијевих *Фастии*²³ везаним за ратни Германиков поход, између 15. и 17. године н. е. Сликајући зао удес Нурсије, бескрајну тугу и плач, дубровачки песник је видео призор који није био привиђење, прецизирајући време уз помоћ Јануса римског божанства са два лица, присутног у Овидијевом обраћању Цезару Германику. Ђурђевић каже: „Видјех, где лагано дванаест је пута облетјело сунце, / Откако годишњу доб дволики започе Јан”,²⁴ а потом је наступио нови дан, међутим никада тамнији („тмастијег нигда”) освит Зора не донесе. Ово временско одређење дана катаклизматичног догађаја поклапа се са Овидијевим истицањем Јануса („почетка свих ствари”) као првог месеца. Јанус је и почетак дана, што Ђурђевић прецизира помињањем богиње Зоре (Ауроре) – њоме започиње дан, у овом случају дан великог потреса који је захватио Нурсију. Овидије у својим стиховима апострофира блиставог римског витеза који креће у поход на Германију и поручује да долази Јанус – весник срећне године по њега – јер бог са два лица отвара надолазећу годину, најављује ратне походе и бди над Германиком. Он доноси повољне прилике, блиставе јутарње освите и благодети како земљи и небу, тако и сенату и Квириновом народу Римљанима, који су бога Квирина (уз Јупитера и Марса) сматрали главним заштитником Рима, а култ Ромула-Квирина штовали као његовог оснивача.²⁵ У епиграму „Флаку”²⁶ Ђурђевић не крије да се гнуша квазипесника, колико и старац Новије „Јанових Календа”, с обзиром на амбивалентност овога божанства (једно од његова два лица најављује рат, а друго је знак наступања мира).

Елегија „Сан о госпоји”, у којој Игњат Ђурђевић приповеда о женској превртљивој ћуди („варава жене је ћуд”), у вези је са извесним деловима Овидијеве збирке *Љубави*. Аналогije се огледају у појединим стиховима са наглашеном сензуалношћу, у којима Ђурђевић непосредно слика госпојин зажагрен лик и „пожуде разорни жар”; они су паралела Овидијевим ласцивним описима љу-

²³ Ovid, *Fasti*, prev. na engl. Sir James George Frazer, London–Cambridge, 1933, 6–7. – У I делу *Фастии* Јанус надгледа небеска врата, а у античкој поезији – истиче у XXV поглављу друге књиге својих *Коменјара* Пико дела Мирандола – Јанус симболизује душе које настањују небеса; ове душе имају очи и спреда и позади, те истовремено виде и духовну и материјалну сферу, попут Јануса са два лица, „најсиметричнијег чудовишта” у неоплатонској реинтерпретацији, види у: E. Vind, *Paganske misterije u renesansi*, Beograd 2019, 265.

²⁴ *Latinske pjesni razlike*, 26.

²⁵ „Iane biceps, anni tacite labentis origo, / solus de superisqui tua terga vides, / dexter ades ducibus, quorum secura labore / otia terra ferax, otia pontus habet: / dexter ades partibusque tuis populoque Quirini, / et resera nutu candida templa tuo”, види у: Ovid, *Fasti*, 6.

²⁶ *Latinske pjesni razlike*, 51.

бави са Корином из прве књиге *Љубави* (I, 5).²⁷ Када дубровачки песник каже да госпојино лице блиста и из очију, блеска похота,²⁸ близак је Овидијевим стиховима из II књиге *Умећа љубави* где пожудној жени „у очима дрхтав светлуца сјај“;²⁹ она имплицитно из очију одашиље стреле намочене у много жучи и изазива љубавну бол. У истој књизи *Умећа љубави*³⁰ је појединост о наказној химери, получовеку-полувољу Минотауру, повезана са последњим стихом епиграма „Хиру Луситанцу, брбљиву хваставцу“;³¹ у коме песник речито пита по нарави наглог Хира – да ли се у његовом крају рађа „полуволовски муж, получовечји во“? У елегiji „Артемизија говори пепелу свога мужа“, жена покојном мужу поручује – уколико га верна љубав и људска осећања дотичу и ако се може сада сетити њенога имена, тада нека остане уз њу вечно; по Жельку Пуратићу, ове речи „као да су узете из Овидијевих *Хероида* или из *Елеџија са Понџа*. Од Овидијевих су се дјела у исусовачким школама читале највише *Меџаморфозе* и понтске елегije“.³²

Сматрамо да су у Ђурђевићевој латинској поезији нарочито присутне Овидијеве *Меџаморфозе*; значајно је да је Игњат Ђурђевић редиговао превод I певања *Меџаморфоза* и посланице Леандрове из Овидијевих *Хероида*, које је начинио Шимун Златарић.³³ Поменута елегija „Сан о госпоји“ садржи алузију на повест о Прокни и Филомели из VI књиге *Меџаморфоза*,³⁴ при чему се Филомелина честитост поставља насупрот фриволној госпоји вођеној пожудом. Потом, славећи победе Евгенија Савојског³⁵ и сликајући подручје на које долази богиња Аустрија доносећи војсковођи Савојском оружје за одбрану од Турака, Ђурђевић се поклапа са стиховима из II књиге Овидијевих *Меџаморфоза*,³⁶ где је дат призор

²⁷ P. Ovidije Nazon, *Ljubavi*, prev. Tomislav Ladan, Zagreb 1973, 27.

²⁸ *Latinske pjesni razlike*, 6.

²⁹ P. Ovidije Nazon, *Umijeće ljubavi*, prev. Tomislav Ladan, Zagreb 1973, 152.

³⁰ Исто, 131.

³¹ *Latinske pjesni razlike*, 56.

³² Ž. Puratić, „Publije Ovidije Nazon i Ignjat Đurđević“, 189.

³³ Ђурђевић је значајно кориговао Златарићев превод и икавизме је пренео у ијекавицу, али није начинио нови превод; због тога би било, сматра Пуратић, „најтачније говорити о Златарић–Ђурђевићевом преводу Овидијевих *Меџаморфоза*“, види у: Исто, 199.

³⁴ P. Ovidije Nazon, *Metamorfoze*, prev. Toma Maretić, Beograd 1991, 153–161. – Ђурђевић врши поређење по супротности, јер је, за разлику од пожудне госпође, Филомела напастована од стране трачког краља Тереја кога се гнушала; једним дистихом дубровачки песник алудира на читав мит о сестрама Филомели и Прокни, као и о Прокниној освети синоубиством мужу Тереју због насиља над њеном сестром.

³⁵ Đ. Körbler, „Latinska pjesma I. Đurđevića u kojoj slavi pobjede Eugena Savojskog nad Turcima 1716. i 1717. godine“, *Građa za povijest književnosti hrvatske*, V, 1907, 1–40.

³⁶ *Меџаморфозе*, 30.

сунчевих двора на високим стубовима од блиставог злата и са Фебом на смарагдном престолу огрнутом у гримиз. Аустрија Евгенију доноси оружје налик оштром мачу којим је Персеј победио Медузу одрубивши јој главу у IV књизи *Меџаморфоза*, при чему је јунаковом руком управљала Палада Атена; блиску појединост везану за мач Паладин у својој белешци наводи и Ђурђевић („gladius, quo a Pallade dato”). Сцена у којој се богиња Греција јадикујући обраћа Аустрији молећи за помоћ у борби против Турака у складу је са Овидијевим стиховима из I књиге *Меџаморфоза*. Римски песник приказује силну воду која је нахрупила под ударцем Нептунових ости (преживели су само Деукалион и Пира); земља „задршће те се заљуља и водама отвори путе”³⁷ и све живо на земљи помори.

Одраз *Меџаморфоза* видљив је у прве три књиге *Латинских њесни разлики*, где се приказује постанак дувана, кафе и какаоа, као и у четвртој о постанку барута. „Прича о претворби Бразилца у дуван”³⁸ евоцира догађај везан за Јупитерово сазнање да Бразил, Сатурнов потомак, лоше утиче на људе, а и земљу је по своме имену назвао; бог реши да га казни, па „зграбивши муњу, замахну” и спржи га. Употпуњујући слику Хада уз помињање реке заборава (Лето) и осветничких Еринија (под именом Еуменида у њиховом новом култу), дубровачки песник каже како је Бразилца „Еуменида вођ” пошкропио Летином водом и претворио га у биљку дуван, љутог сока и по злу познату стоци.³⁹ Ђурђевићеви стихови откривају аналогije са претварањем Океанове кћери Клиције у сунцокрет у IV књизи *Меџаморфоза*; ову нимфу је Фаетон казнио јер је из зависти допринела смрти супарнице Леукотеје (коју је Фаетон такође волео и по смрти претворио у мирисни грм тимијана). Казна – да „joш једнако врти се к сунцу”⁴⁰ премда је жиле држе – значила је Клицијино вечито окретање према својој љубави, Сунцу. Ђурђевићеви стихови показују и аналогije са X књигом *Меџаморфоза*, где римски песник открива како се Аполонов пријатељ Хијацинт претворио у цвет, јер га је бог нехотично убио страховитим ударцем док су се такмичили у бацању диска (кривица је на љубоморном Зефиру, који је усмерио Аполонов диск, гневан што за његово пријатељство Хијацинт није марио. Од Хијацинтове проливане крви настане цвет сјајнији од тирског гримиза, налик љиљану, „само што онај / Боју гримизну има, а овај сребрну има”).⁴¹

³⁷ Исто, 12.

³⁸ *Latinske pjesni razlike*, 7–9.

³⁹ „За земљу влакнима њега и коријењем новим га свеза. / Лице му пређе у цвијет, а обје му ноге се стегну / Један у коријен, док тусте одједном се стањше груди, / Руке у исти се час у широке листове слију”, види у: Исто, 8.

⁴⁰ *Меџаморфозе*, 93.

⁴¹ Исто, 259.

У песми „Кафеј Трачанин претворен у биљку истог имена”⁴² Ђурђевић пева о Кафеју, који је одавао почаст речним боговима, изузевши Баха „јер мрзитељ бијаше његов”, па га је гневно божанство претворило у кафу. Песник каже да је Кафеј задржао своје прастаро име, а пију га они који не воле вино, односно Бахову „капљицу мрзе” („Кафеја, брата свога, сви крвцу узаврелу срчу / Из филцана”⁴³). Одроз ових стихова налазимо код Овидија, где такође важи правило да онај ко не поштује и увреди Баха, што је учинио теомах Пентеј у III књизи *Меџаморфоза*⁴⁴ ругајући се Баховим светковинама, грдно страда; Пентеја је мати Агава растргла у бахантском заносу (призор врло потресно представљен код Еурипида у трагедији *Баханџкиње*). Ни трачки краљ Ликург,⁴⁵ према Овидијевој IV књизи, Баха није признавао за божанство, па га је бог зато прогнао из земље и казнио лудилом. Ликургу се свуда привиђала Дионисова винова лоза, па је, умисливши да му се властита нога у њу претвара, одсекао мачем. Овидије каже да је Бах погубио два „богогрдника”, Ликурга и Пентеја. Мишљења смо да Игњат Ђурђевић у једној појединости, преко лика Кафеја, алудира на Баха и као „дете двоструких врата”,⁴⁶ будући да је по други пут рођен из бедра Јупитеровог; пошто му поменути бог муњама сажеже мајку Семелу са њим као шестомесечним плодом у утроби (нерођеним Бахом), Хермес ће га спасити и заштити у Јупитерово бедро док не дорасте до деветог месеца.

Песма „О постанку чоколаде или о претворби дјечака Психра у какао, Термиде дјевојке у тоболчицу и старице Гликере у шећерну трску”⁴⁷ по дикцији је деветим стихом („...dum lumina nocte natarent”), према мишљењу Ж. Пуратића,⁴⁸ у спреси са 71. стихом V певања Овидијевих *Меџаморфоза*. Дакле, стих који дочарава отицање снаге и умирање, при чему згаснути поглед умирући лута, одговара латинским стиховима где очи „у мраку већ плутају црном”. Ђурђевићева песма „Претворба Меланиона у барут”⁴⁹ – посвећена сину најлепше од свих шумских нимфи, Дријаде Нице, којој је наликовао – има своје одјеке у II књизи *Меџаморфоза*.

⁴² *Latinske pjesni razlike*, 9–11.

⁴³ Исто, 11.

⁴⁴ *Меџаморфозе*, 82–83.

⁴⁵ Уз Пентеја (који је сматрао да је Дионисова религија опасна претња по морално устројство како породице тако и државе), краљ трачких Едонаца је такође био *џеомех*, односно противник Дионисове религије.

⁴⁶ Овидије у III књизи *Меџаморфоза* обрађује митску параболу о „двапут рођеном Баху”, види у: *Меџаморфозе*, 68–70.

⁴⁷ *Latinske pjesni razlike*, 11–14.

⁴⁸ Ж. Puratić, „Publije Ovidije Nazon i Ignjat Đurđević”, 185.

⁴⁹ *Latinske pjesni razlike*, 15–19.

Меланион је словио за умног човека који је проникнуо у тајне природе, а његова га је тежња да савлада Лахезу и разори вечне законе судбине одвела у дворе Сврти; међутим, показује дубровачки песник, срдита богиња Сврти казни Меланиона због његове дрскости бацивши га у ватру, где су му делови тела сагорели претворивши се у шалитру, угљен, сумпор и друге твари које су помешане постале барут – ситна зрна праха огромне разорне моћи када се примакну пламену („Забљесну најприје муња, а затим тутњава силним / Громом загромори”⁵⁰). Увиђамо да је Ђурђевићев опис дворова хадских, који нису били ни облаком тамни ни сеном,⁵¹ него су блистале попаљене зубље и ломаче осветљујући ноћ, у складу са Овидијевом замисли, јер је исход исти: мрачни сјај ломаче или мрак кућа Зависти Сунце не греје, ватра не гори, „свагда у мраку дебелом стоји”⁵².

Игњат Ђурђевић одаје признање Вергилију као врхунском песнику који суверено влада поезијом и „жезло пјесничко држи”⁵³. Вреди поменути да је он у посебном делу свога књижевног опуса уз извесне измене превео са латинског језика прво певање Вергилијеве *Eneide*, о доласку славног „Тројанина” Енеје у Лациј („на крај од Лавина”), насловивши га *Почетак истајомачен од Енеиде Виргилијеве*.⁵⁴ У епиграму „Варону”⁵⁵ на латинском језику, увиђамо да Ђурђевић излаже објективно афирмативан став о Вергилију – песнику и мислиоцу – апострофом Варону који жели постати песник; аутор овом приликом открива властите поетичке ставове о односу према узорима, упозоравајући Варона да песник није онај ко вешто ставља у стих испразне речи, него треба да се угледа на Вергилија: „Наук о звијездама диже над саме звијезде Марон”⁵⁶. У песми „Краљу свијета новорођеном дарови” стих „на четири дијела, у сваком различна слика ће бити”⁵⁷ пандан је I певању *Eneide*,⁵⁸ као што је пандан и „Губави Ганимед”⁵⁹ епиграм о младом тројанском принцу, Јупитеровом пехарнику и сину дарданског краља

⁵⁰ Исто, 18.

⁵¹ „Ломача безброј и пламених зубљи, што узете некоћ / Бјеху од задушница, осветљују ноћ. А копча / Отровом капљућ и Грозе и Срде опкољују мјесто, / Затим и несреће друге”, види у: Исто, 17.

⁵² *Метаморфозе*, 55.

⁵³ „Када је писац, завршивши три године филозофије, позван да јавно брани тезе и тиме силом отргнут од пјесничког мира”, види у: *Latinske pjesni razlike*, 22.

⁵⁴ *Djela Ignjacija Đorđića*, prir. M. Rešetar, knj. II, SPH, XXV, Zagreb 1926, 206–221.

⁵⁵ *Latinske pjesni razlike*, 69.

⁵⁶ Исто.

⁵⁷ Исто, 36.

⁵⁸ P. Vergilije Maron, *Eneida*, prev. Marjanca Pakiž, Beograd 2014, 50–51.

⁵⁹ *Latinske pjesni razlike*, 63.

Троса, на кога Вергилије алудира у I певању *Енеиде*. Јунонина љубомира на Ганимеда, показују Вергилијеви стихови, узрокована је његовом лепотом којом је привукао пажњу Јупитера. Примећујемо да Игњат Ђурђевић, напротив, у својој епиграму приказује овог некадашњег љубимца љупких Харитâ и Рима као наказног, прекривеног крастама и чиревима, а по целом телу му „зараза плази” па сви од њега беже; у барокном стилу, са примесама гротеске у сликању људских појава, спајајући сјај и беду, песник поручује да „гњилом” Ганимеду не помаже украшавање лица, нити кићена коса, иако се са ње мирисна цеди кап „којом попрско је влас”.

Као што се у епиграму „Порфириону, подмитљиву суцу”⁶⁰ обзнањује да свако добија заслужен дар за поштен труд, тако Нептун – моћно божанство у I певању *Енеиде* – смирујући ветрове изриче одмазду: свако ће за жестоки преступ који начини платити казну. Увиђамо да су призори из VI певања *Енеиде* присутни на више места у истој химни, јер Ђурђевић поред амбијента мрачног Тартара, са четири реке које јасно именује (Флегетонт, „гадни” Стикс, „крвави” Кокит и Ахеронт таман као ноћ), помиње све оне мрачне силе које се повлаче пред Христом. Харону се „од ужаса стрепећ” изврнуо чамац, Кербер три пута са стене заурла, река Лета се стрмим коритом сурвава, а једна од „гнусних Суђеница” – дивља Парка Мегара – у таму је сакрила лице. У епиграму „Хиру Луситанцу, брбљаву хваставцу” поменута слика је допуњена сличним приказима Сциле, Горгоне и „Бриареје стоноге”, аналогних химерама тартарског предворја из VI певања *Енеиде*. Вергилије у Предворју Хада персонификује људске емоције страха, јада, болести и жалости приказом химеричних бића попут сторуког дива Бријареја, Харпија, Горгоне, Сциле, Хидре и др. Један од судија у Тартару, Минов брат и кнососки краљ Радамант (судија у Тартару у поменутом певању *Енеиде*), има своју функцију као додељивач казни налик Танталовим у „Пијанчевом епитафију”;⁶¹ пијанац исповеда своју казну по којој „мрски” Радамант пресуди да га „стигијски гледајућ вал” мори вечита жеђ. Евоцирање једне од мука тартарских из VI певања *Енеиде*, по којој се Лапити (отац и син Иксион и Пиритој) муче на точку кажњени због дрског понашања према боговима (Иксион је пожелео Јунону, а Пиритој Прозерпину), видимо у дубровачком епиграму „Клепсида од пријатељевог пепела”;⁶² управо аргејски краљ и праотац грчког племена Данајаца, полагајући у стакленку остатке преминулог пријатеља,

⁶⁰ Исто, 57.

⁶¹ Исто, 59.

⁶² Исто, 74.

у ламентном тону изриче нека му његов pepeo ниже часове „по широком оном / Точку” на коме је сапети Иксион витлан у круг. Химна „Новорођени Крист, ужас пакла”⁶³ сажима хришћанске и паганске елементе, па Ђурђевићев Христ плаши подземне богове узвиком: „О макните се отуд, гријешни”, што сматрамо одјеком узвика Сибиле Куманске из VI певања *Eneuge*: „Хеј, даље ко посвећен није, још даље!”⁶⁴

На крају песме „Артемизија говори пепелу свога мужа”⁶⁵ Игњат Ђурђевић наводи имена оних јунакиња које нису могле живети без својих мужева, па тако евоцира античку јунакињу Евадну, јер за мужем „скочи у ломаче жар”. Мишљења смо да је ова појединост пандан поменутом певању *Eneuge* у коме се приказује Еваднина бескрајна љубав према мужу Капанеју (једном од седморице јунака палих у рату против Тебе приликом размирица око трона између Едипових синова Етеокла и Полиника), а не могавши да живи без Капанеја добровољно се бацила на његову ломачу. Ђурђевић подсећа и на храбру смрт Алкестидину („смрћу свог мужа претече”), јер се и ова јунакиња имплицитно налази међу самоубицама. У песми „Зазиви мјесеца ожујка уочи рођења Господинова”⁶⁶ аутор исказом „Кастор и Дјевица с њим”, поред алузије на сазвезђе Диоскура, складно повезује античке и хришћанске елементе; стихови *Eneuge* потврђују како је Полукс отишао по умрлог брата Кастора, смртног сина Тиндарејевог, а одлуком богова оба су брата уздигнута на небеса претворивши се у сазвезђе Близанаца. У поменутом случају је стара митолошка параболо обрађена и код Вергилија, а христијанизована код Ђурђевића увођењем лика Богородице.

Песма „Писмо пријатељу, који је у Риму био очевидац поплаве Тибера, када је у Лорету готово изгорио Илирски колегиј захваћен ватром из сусједне крчме”⁶⁷ садржи алузије на јунаке Ниса и Еуријала из IX певања *Eneuge*. Говорећи о деловању усуда, Ђурђевић помиње ове тројанске јунаке који су, према Вергилијевим стиховима, напали ноћу табор рутулског принца Турна. Поубијали су доста Рутула, али је судбина хтела да им Еуријал падне у руке иако му је Нис дотрчао у помоћ, такође страдавши, што је у подтексту дубровачке песме дато у функцији илустровања суверене моћи судбине. У елегiji упућеној песнику и пријатељу Вицу Петровићу, јадајући се на сопствену судбину, дубровачки песник констатује како су сретни јунаци пали у Тројанском рату – тракијски краљ

⁶³ Исто, 34.

⁶⁴ *Eneuga*, 266.

⁶⁵ *Latinske pjesni razlike*, 19–20.

⁶⁶ Исто, 39–42.

⁶⁷ Исто, 23–24.

Рес убијен од стране Диомеда и рутулски Турно, кога је, према завршној сцени из *Енеида*, савладао Енејин бес; у поменутој песми примећујемо и ауторово алудирање на Вергилијеве последње дане живота у Бриндизијуму. На Лациј, као крајње одредиште Енејино, Ђурђевић прави реминисценцију речима да стиже пред светиште лацијско, у песми „Када је пјесник сломио зубе неком псовачу римскога двора”.⁶⁸ У епиграму упућеном „Пјесницима – Флаку. Епиграм 78.”, истичући отворен одијум према умишљеним песницима који се „памећу надимљу”, аутор прави поређења са појединим историјским личностима старог Рима присутним и у *Енеиди*; аналогije се огледају унакрсно, јер се један од тријумвира (из раздобља другог тријумвирата, уз Октавијана и Марка Антонија, у I веку пре н. е.), Марко Емилије Лепид, плашио жене, као што се Игњат Ђурђевић ужасавао надрипесника.

Историјске римске личности Катона Утичког и Марка Лицинија Краса, које Вергилије укључује у свој еп, функционално уводи и Ђурђевић у епиграм „Ваља тежити за врлином а не за плеском”.⁶⁹ Ова два Римљанина песнику служе као илустрација става да треба видети узор у држању крајње моралног, премудрог и скромног Катона⁷⁰ (до кога је стизала „тек незнатна” људска слава и кога Вергилије поставља као антипод Катилини, заверенику против Републике), а не у хвалисавом наступу конзула Краса. Историјске личности које Вергилије помиње у VI певању *Енеида* – нумидијски краљ Југурта (критичар корумпираности римских функционера) и римски војсковођа Гај Марије – уткане су у Ђурђевићев епиграм „Порфириону, подмитиву суцу”. Поменути војни заповедник римске војске у Африци из II века пре н. е., оличење римског *virtus*-а, приказан је у песми као супротност подмитљивом судији који читав Рим „оплијени”. Ђурђевић евоцира Маријеве тријумфе, као што је победа над Југуртом и Теутоном (који је угрожавао Провансу и северну Италију), потцртавајући савремене карактерне супротности – Маријево јунаштво и врлину, насупротив поступцима перфидног Порфириона.

Одразе Вергилијевих стихова из *Еклоја* и *Георџика* уочавамо у идили „Кристу Господу новорођеном”⁷¹ – рефрен („Одјекујте са мном, о одједи с бетлехемских стијена!”) и завршни стих („Утихните са мном, о одједи с бетлехемских стијена!”) представљају

⁶⁸ Исто, 31–32.

⁶⁹ Исто, 64.

⁷⁰ Раскринкавши Катилинину заверу, Цицерон је написао похвалу часном стоику и републиканцу Катону, на шта алудира Вергилије у историјском слоју епа *Енеида*.

⁷¹ *Latinske pjesni razlike*, 32–34.

паралелу (уколико изуземо присутне хришћанске конотације) „Осмој Еклоги”, где се одвија дијалог између Дамона и Алфесибеја који се натпевавају. Пастир Дамон апострофира своју свиралу у стиховима: „Меналске стихове почни, о моја свирало, са мнош”,⁷² а потом каже: „Прекини свирало моја, већ прекини стихове своје”.⁷³ Иста песма, у којој Ђурђевић апострофира Хијацинта („Хијацинте ти рујни”) у окружењу пролећних плодова и мирисног цвећа, има своје аналогije у стиховима Вергилијеве „Друге еклоге”, где се дочарава сицилијански амбијент, с том разликом што римски песник помиње и цвет нарцис, циљајући на лепог дечака Алексиса који не хаје за Коридонову наклоност. У Ђурђевићевој песми насловљеној „Прича о претворби Бразилца у дуван”,⁷⁴ стих „Дивљачке гозбе и ражње на љескове набита тијела” (што их киклопска чељуст тако оглодала не би) у спрези је са сличним описом чашћења закланим јунцима који дозива у сећање сатурналијска времена из II књиге Вергилијевих *Георџика*.⁷⁵ Целокупни поетски опус Игњата Ђурђевића показује његово ерудитско класично образовање, а реминисценције на Вергилијева дела су управо код њега међу најзаступљенијим у дубровачком барокном песништву.

У оквиру посланице упућене Вицу Петровићу, један стих Игњата Ђурђевића упућује нас на Венусију, „завичај славног Хораца”. Са Хорацијевим ставовима из *Поеишке* у којима се огледа поштовање ладањског мира изван жамора урбаног окружења поклапа се Ђурђевићев став да је прави циљ постигао онај ко „скровито живи у сјенци”, а исказан је у елегији „Када је писац, завршивши три године филозофије, позван да јавно брани тезе и тиме силом отргнут од пјесничког мира”.⁷⁶ Са одређеним стиховима из IV књиге Хорацијевих *Песма*, истиче Вељко Гортан,⁷⁷ повезане

⁷² P. Vergilije Maron, *Ekloge*, prev. Toma Maretić, Beograd 2004, 51.

⁷³ Исто, 52. – Алфесибеј на сличан начин апострофира своје басме („Престан’те, басме моје...”).

⁷⁴ Исто, 8.

⁷⁵ P. Vergilije Maron, „Pohvala seoskoga života”, u: *Pastirske pjesme i pjesme o gospodarstvu*, po školskom izdanju Martina Kuzmića, prev. Dragutin Kišpatić, Zagreb [s. a.], 31. – Трећа књига Вергилијевих *Георџика* има одјек и у делу Џора Палмотића, који за предложак своје песме „Еро вила плачући над Леандром мртвијем” узима несрећни исход љубави Афродитине свештенице Херо и Леандра опеван у поменутој књизи Вергилијевих *Георџика*, види у: *Pastirske pjesme i pjesme o gospodarstvu*, 32–33.

⁷⁶ *Latinske pjesni razlike*, 21.

⁷⁷ Пети стих Ђурђевићевој XVI оде („Cum Laurea civili ornaretur Dominus N. N.”) пандан је 1. стиху четврте песме IV књиге Хорацијевих *Carmina*, види у: *Latinske pjesni razlike*, 110. – Петнаести и шеснаести стих XVII оде („B. Aloisius Gonzaga Inferno Invictus”), у релацији су са 12. стихом треће песме III књиге *Carmina*, види у: Исто, 111. – Тридесет седми и тридесет осми стих CXII оде („Regum Infelicitas. Ad Flaccum”) поклапа се са 9. и 10. стихом двадесет четврте

су поједине Ђурђевићеве латинске песме. Уочљиве су и његове везе са Хорацијевим *Eйисџолама*, *Ейџогама*, као и парафразе из Марцијала. На пример, Хорацијева седма епистола из I књиге насловљена „Меценату”⁷⁸ – где је дат осврт на Волтеја, који је убогом пуку продавао „ништавну стареж” – има одјек у Ђурђевићевој песми CLV (*Paraphrasis VI. In epigramma Martialis ad Candidum*⁷⁹, 20). Хорацијева Епода „О Блажен онај, који далеко од брига свагдањих”⁸⁰ са афирмативним представљањем рустикалног живота у спокојству ван градске вреве, повезана је са Ђурђевићевом песмом CXIII (*Paraphrasis epigrammatis ex Martialis. Lib. 3, „Baiana nostri villa, base, faustini*”⁸¹, 61–62).

У епиграмима сатиричког садржаја огледа се Ђурђевићево изразито познавање Марцијаловог дела и повезивање са сопственим стиховима, као на пример у епиграму „Грилу Далматинцу који се итализира”⁸², приказујући рустикалног далматинског поводљивца из свога окружења, песник са марцијаловском иронијом потцртава његову жељу да буде учени „Италус”, иако га одају и појава и дух и припросто опхођење. У начину на који „Артемизија говори пепелу свога мужа” постоје паралеле са Проперцијевим обраћањем Цинтији, у песми „Песников спровод”⁸³. Када га огањ претвори у пепео, каже Проперције, нека тај пепео буде положен у малу урну,⁸⁴ јер он који је некада био роб једне једине љубави сада је мало расутог праха на дну гроба. Обрнуто обраћање увиђамо у Проперцијевој елегији „Престани, Пауле, сузом да реметиш спокој ми гробни” (IV 11), у којој је ојађен муж, а из гроба говори покојна жена, односно кћер Корнелија Сципиона; Корнелија неућешном мужу Луцију Емилију Паулу поручује – нека јој не ремети гробни мир, јер је ништа не може вратити: „Ето ме: шачица праха у пет што прстију стане”⁸⁵. У песми о Артемизији може се наслу-

песме I књиге *Carmina*, види у: Исто, 226–227. – Четрдесет шести стих CI песме („D. Francisci Xaverii bene repensus labor”) одговара 6. стиху прве песме *Carmina*, види у: Исто, 218. – Четрдесетчетврти стих LXX оде („D. Nicolaus, Mirae Antistes, Lactens Adhuc statis diebus ieiunia celebrat”) има пандан у 28. стиху четрнаесте песме II књиге *Carmina*, види у: Исто, 188.

⁷⁸ К. Норације Flak, *Satire i epistule*, prev. Juraj Zgorelec, Zagreb 1958, 104.

⁷⁹ *Latinske pjesni razlike*, 263.

⁸⁰ К. Норације Flak, *Pesme*, prev. N. Šop, Beograd 2009, 65–68.

⁸¹ *Latinske pjesni razlike*, 229.

⁸² Исто, 55.

⁸³ *Римска лирика*, 157–159.

⁸⁴ Мотив урне јавља се и у песми „Клепсидра од пријатељева пепела”, у којој аргејски краљ Данај – праотац грчког племена Данајаца – апострофира водени сат који је постао урна умрлог друга, што је песнику било познато из Овидијеве обраде у *Хероугама* (у Аријаднином обраћању Тезеју).

⁸⁵ Секст Проперције, *Прекрајка је љубав ма кол’ко да шраје: изабране елеије*, прев Г. Маричић – М. Кисић Божић, Београд 2014, 98.

тити и одјек Проперцијеве елегije „Ја не стрепим, Цинтија, од жалобних Мана” (I 19); песник поручује Цинтији – уколико јој судбина подари дуг живот, „кости ће ти вазда сузе росит моје. / Кад би само, жива, љубила ме мртвог, / крај ми не би нигде тешко пао!”⁸⁶

Вреди напоменути да је латински епиграм „О магарцу носачу идола” (CXLI) парафраза грчке басне коју је Ђурђевић превео на народни језик, под бројем XLIV у *Пјеснима разликим*. У овој збирци је препеве басана насловио *Причице, које слиједе, у словински су језик из Габрије, ирчкога сјјеваоца ипринесене*. Дакле, напомиње Решетар,⁸⁷ поменуће песме су спеване по узору на Бабрија – то нису Бабријеве него бабријевске песме. Бабријеве басне су написане у холијамбима, а дванаест Ђурђевићевих имају по четири јампска триметра (*tetrasticha iambica*); јампске триметре није спевао Бабрије, него његов настављач, византијски писац из IX столећа Игњације Ђакон (Ignatios Diakonos).⁸⁸ Вељко Гортан указује на Ђурђевићеве везе са Клаудијем Клаудијаном („В. Stanislai Kostkae Obitus”),⁸⁹ Лукрецијем („Краљу свијета новорођеном дарови”),⁹⁰ Енијем („Краљу свијета новорођеном дарови и Парафрази девете песме из IV књиге Хорацијавих ода”)⁹¹ и Плаутом (почетак Ђурђевићевог LXXIX епиграма пандан је латинском комедиографу).⁹² За Лукана,⁹³ врсног песника – који „пегаза свог зналачки витла у круг”⁹⁴ – и оштрог сатиричара, Ђурђевић у епиграму Варону каже да је „љут порока друштвених бич”. Јувеналова VI књига *Сатира*⁹⁵ повезана је са епиграмом „Варону”,⁹⁶ у коме се имплицитно упозорава на опасност поседовања амбиција без основа, као што Варон има претензије да буде поета; недовољно је, сматра дубровачки песник, испразну реч стављати вешто у стих. У песми „Пријатељу у Далмацију” Игњат Ђурђевић исказује забринутост за свога пријатеља – да га не задеси „худа чес” ако му је Фортуна ненаклоњена и да га не убије „из златна чемер суда”; овакво искрено страховање за

⁸⁶ Исто, 24.

⁸⁷ М. Rešetar, *Djela Ignjacija Đorđi*, LXXX.

⁸⁸ О. Crusius, *Babrii Fabulae Aesopae*, Lipsiae 1897, 264.

⁸⁹ V. Gortan, predgovor u: *Latinske pjesni razlike*, XIV.

⁹⁰ Исто, XIII.

⁹¹ „Nato rerum principi dona natalita” и „Paraphrasis in odem 9. Libri 4. Horatii”, види у: Исто, XIV.

⁹² „Inter ad antrum Bethlemiticum, Stylo Livii Andronici, poetae vetustissimi iambici”, види у: Исто, 193.

⁹³ Вељко Гортан истиче паралелу између Лукана (Luc. 9,937) и 31. стих Ђурђевићеве елегije упућене Вицентију Петровићу (*Ad Vicentium Petrovium*), види у: В. Гортан, нав. дело, 186.

⁹⁴ „Када је писац, завршивши три године филозофије, позван да јавно брани тезе и тиме силом отргнут од пјесничког мира”, види у: *Latinske pjesni razlike*, 22.

⁹⁵ *The Satires of Decimus Junius Juvenalis*, prev. W. Gifford, London 1806, 172.

⁹⁶ *Latinske pjesni razlike*, 69.

пријатеља сматрамо блиским стиховима Јувеналове X сатире.⁹⁷ У песни „Сан о госпоји” Ђурђевић алудира на судбину тебанског краља Лика („Змијица, коју је блуд свио на госпоје груд”) – помогао се Дејанире, друге жене Херкулове и ћерке калидонског краља Енеја, па га је потом Херкул убио; он је могао имати у виду предлошке два античка драматичара – Еурипид је ову повест обрадио у трагедији *Херкул*, а римски трагичар Луције Анеј Сенека у *Гневном Херкулу*.

Игњат Ђурђевић у лирици на латинском језику уводи и афирмативно коментарише извесне грчке филозофе, помињући и негативно конотиране личности из антике. Пример пружа епиграм (у коме се појављује типско име завидника, Зоило) о наопаком лечењу – „Зоилу, који лијечи очи ружином водицом”,⁹⁸ где песник упозорава Зоила да не натапа зло у „благој водици” јер је штетно све што је корисно за вид. У смисао епиграма са алузијом на злог човека Ђурђевић је функционално уклопио име Зоило, пословично име за пакосника који све људе кори, јер је заједљиво кудио Хомера. Други пример са призвуком негативног значења – у „тегобном бдењу” над списима Клеонта⁹⁹ – одјек је Аристофанових оправданих исмевања атинског лицемера и демагога Клеонта експлицитно исказаних у одређеним партијама комедије *Жабе*. Ђурђевић је лирским стиховима уобличио приповест о самоубиству помоћу дијадеме, коме је прибегла жена понтског краља Митридата („Монима се објесила о дијадем”). Лидијски краљ Крез, чувен по баснословном богатству пословично познатом, имао је немог сина који је чудесно проговорио у одсудном тренутку, што видимо у стиховима песме „Атис, ниједи Крезов син, да оца спаси од убојице, иако нијем, провали ријечју”.

⁹⁷ „Sed nulla aconita bibuntur / fictilibus: tune illa time, cum pocula sumes / gemmata et lato Setinum ardebit in auro”, види у: *The Satires of Decimus Junius Juvenalis*, 310.

⁹⁸ *Latinske pjesni razlike*, 69. – У овом епиграму песник истиче и како са брада Колхиде је и траве „струк, што га зна Колхиде врх”, чиме Медеја справља напитке. Додајмо да на поменути Ејетову кћер (која нам је позната преко колхидских легенди и тесалских митова, као и истоимене Еурипидове трагедије, као чувена чаробница и биљарица) алудира песник у „Сну о госпоји” називајући је „тесалском врачаром” вештом у чаролијама, која је „свој басмени хлапула хлап”. – Медејини разнолики састојци које помиње Ђурђевић (мождина змије и жућкасте жабе, стрв сове, псећа пена, грло хијене и сл.) имају, спојени на инвентиван начин уз обиље других у котлу три Суђаје (неземаљске сестре и поданице Хекатине), одјек у Шекспировој трагедији *Мајбей*.

⁹⁹ „Када је писац, завршивши три године филозофије, позван да јавно брани тезе и тиме силом отргнут од pjesничког мира”, види у: *Latinske pjesni razlike*, 21. – Од личности везаних за јавну сферу деловања присутни су и римски цареви и војсковође, као на пример цар Трајан (XVIII и XLIV), или републиканске војсковође – Гнеј Помпеј (LXXXIII) и Сципион Афрички (XIV); у потоњој песни се преко победника над Персијом алудира на Александра Великог.

Будући да је истрајно и ревносно учио не би ли приступио јавној одбрани тезе, Ђурђевић се сећа колико је труда уложио студирајући захтевне списе великог Стагиранина¹⁰⁰ Аристотела. Велика је улога Аристотелова у потоњем конституисању једног од најзначајнијих барокних поетичких трактата¹⁰¹ о *кончејту* (*conchetto*) као суштинском методу барокне књижевности, у коме се поређењем успоставља нарочито домишљата паралела између предмета и ситуација међу којима само наизглед, на примарном плану значења, нема аналогија. У епиграму упућеном Варону Ђурђевић такође врло афирмативно говори и о филозофу Емпедоклу из Агригента, који је открио „тајни природе ред”,¹⁰² имајући у виду његово излагање о четири елемента¹⁰³ образложено и у Вергилијевој *Енеиди* (приликом Енејиног ступања у подручје Елизијума у пратњи Куманске Сибиле).

Дочаравајући раскош старовековног маузолеја који је Артемизија подигла своме мужу Маузолу, Игњат Ђурђевић у песми „Артемизија говори пепелу свога мужа”¹⁰⁴ издваја по врхунској умешности руковања длетом вајара Поликлета из Аргоса. Овај представник класичне скулптуре блиске стилу Фидијином, каже

¹⁰⁰ *Latinske pjesni razlike*, 21.

¹⁰¹ У питању је трактат *Аристотелов гурбин* Емануелеа Тезаура (E. Tesauri, *Il Cannocchiale Aristotelico o sia Idea dell' arguta e ingegniosa Elocutione*, 1654; коначна верзија 1670). – Полазећи од Аристотела и дефинишући метафору као преношење израза са сопственог предмета на туђи, Тезауро даље врши примену на барокни поступак стваралачке синтезе; реч је о истицању напетости која настаје у одређеном изразу, уз помоћ несвакидашњих, нових и фантастичних спојева. Овладавање вештином језичког повезивања и творење оригиналних комбинација указује на интелектуалну оштрину досетљивости, *акутеце* (*acutezza*), неодвојиве од *интелијума*, који је за римске реторичаре природна надареност, али уколико пређе у безмерност добија негативну конотацију (*corruptae eloquentiae*); међутим, оно што је у античким реторикама оштро критиковано, бива у бароку естетски прихватљиво и применљиво.

¹⁰² *Latinske pjesni razlike*, 69.

¹⁰³ У оквиру Вергилијево космогоничке замисли (засноване на складно уклопљеним еклектичким идејама попут епикурејства, платонизма, стоицизма и сл.) Енејин отац Анхис излаже учење (потекло из Платоновог дијалога *Тимаж*) о партикулама од којих се састоје четири елемента; при томе даје осврт на теорију о поменутих елементима, који под дејством силе привлачења (Љубави) и одбијања (Мржње) творе све што постоји, а коју је заступао Емпедокле. Анхис интерпретира Емпедоклов став према коме у свету постоји само промена, чији се варијетети условно зову рађање и смрт.

¹⁰⁴ *Latinske pjesni razlike*, 19–20. – У два приповестима о жени карског краља Маурола песник тумачи постанак архитектонског објекта који је по њему у историји уметности добио име „маузолеј” („Артемизија, попивши пепео свога мужа Маурола, подиже му маузолеј” и „Артемизија, попивши пепео Маурола, мужа свога, подиже му маузолеј”). Желећи да дочара дубоку старост коју треба да доживи без покојног мужа, Артемизија позне године назива „Несторовим вијеком”, чиме се преко алузија на мудрог пилског владара из Хомерових епова (код кога по савет долази Одисејев Телемах) указује на дубоку старост.

песник, чини да „камење ово већ дише”. Ђурђевићева афирмативна оцена Поликлетове уметности у потпуности је објективна с обзиром на чињеницу да је грчки вајар на основу свога рада написао корисно и славно теоријско дело *Канон*, које сматрамо да је ерудитски образовани Игњат Ђурђевић познавао. Грчки уметник је сâм своја начела из поменутог трактата спровео на чувеној статуи атлете Дорифора, док су их каснији уметници (укључујући ренесансне и барокне мајсторе) прихватили као изванредно узорне обрасце уметничког стварања. На лицу Дорифора „нема готово ни трага било каквог психичког израза и узбуђења, ни интелектуалног ни емотивног. Могло би се рећи да је у случају Дорифора Поликлет желео пре свега да манифестује начела свог ’канона’, да покаже како изгледа у примени хармоничност и пропорционалност појединих делова људског тела, сливених у целину фигуре”.¹⁰⁵ Позитивном односу Игњата Ђурђевића према Поликлетовом делу могао је допринети и Плинијев став из *Природне историје*, са којом је песник био упознат, а по коме су још антички уметници вајарево дело називали каноном, јер су према њему узимали моделе уметничког стварања, као из јасно устројеног закона.

Митолошке реминисценције у Ђурђевићевој латинској лирици присутне су у подједнакој мери у којој и литерарне. Драгоцене су митска места¹⁰⁶ која сведоче о особеном штимунгу у коме се уприличују одједи древних митова и поетских приказа. Тако се подземни паклени ареал у песми „Зазиви мјесеца ожујка уочи рођења Господинова”¹⁰⁷ употпуњује синтезом са атмосфером хадске реке Флегетонта; у часу Христовог рођења клонуће кривоверје и свака љага биће испрана водом коју баца Флегетонтов вал. Река Стикс, односно бурни валови стигијски, одредиште су у ком неутешна Артемизија након смрти Маузола жели наћи „језовити дом”, тј. смрт. Насупрот тартарским сферама стоји Елизијум настањен врлима и честитима, па и верним животињама, као што је, на пример, Зонхина, која поручује: „Ја, у Елизију псић, бит ћу вам спомињан свуд” („Зонхина, Клеофина кујица, коју је сјајним епиграмом Сектан хвалио, говори”). У епиграму „Варону” Игњат Ђурђевић приказује „божанствени вис” – Парнас – станиште Аполона и Муза (овде названих њиховим римским именом Камене, будући да су римске богиње певања и музике временом изједначене са грчким Музама); поменуто свето место окупља највеће песнике антике, а аутор овом приликом издваја Вергилија и Лукана.

¹⁰⁵ В. Gavela, *Istorija umetnosti antičke Grčke*, Beograd 1978, 164.

¹⁰⁶ О античким митолошким и књижевним представама митских места, види у: У. Еко, *Istorija mitskih zemalja*, Beograd 2014, 65–95.

¹⁰⁷ *Latinske pjesni razlike*, 41.

Одмерене и грациозне Музе настањују Парнас и изразито презиру распусна свратишта и крчме у којима се, каже Ђурђевић, „пролама пијани бијес”;¹⁰⁸ зграбивши своје песме и бежећи из оваквог окружења, песник и сâм позива Музе да му се придруже, јер признаје да осим њих ничега нема. У песми „Краљу свијета новорођеном дарови” Музе су присутне у хришћанском окружењу рођења Христовог, певају под „Вишњом Влашћу”, доносећи своје дарове „божанству великом” у виду феничанске (тирске) пређе коју су саме откале, а ученим ју је словом искитила Муза епске поезије Калиопа („што може игла, то најбоље знаде, / Калиопа”¹⁰⁹).

За Аполона, предводника Муза на фокидском Парнасу, Ђурђевић у епиграму од једног дистиха, насловљеном „Патронима”, каже да је заштитник песника као што је Дијана штит ловцима. Аполонов сплетени ловор, којим се окруњују велики песници (*poeta laureatus*), може християнизован окитити и гроб једне светице, као што је случај у елегији посвећеној Клари де Монте Фалко.¹¹⁰ Моћног Феба, кога су поштовали Римљани („Латинског Феба”), песник у епиграму „Клеопатра заподијева битку код Акција и побијеђена, прикучивши грудима змије, погиба” супротставља египатском „дивљем” Анубису; супремација Фебова над египатским божанством знак је римске победе у бици код Акцијума и слома Антонијеве милоснице Клеопатре, која је Републици Риму „спремала либијски помор и пропаст”.¹¹¹ Светлосни Аполон се појављује християнизован у песми „О духу светом”¹¹² и као „звјездани првак” на огњеним колима силну светлост разасипа васељеном. Песник каже да Феб, који „посвуда блистав се сја”, доприноси да пречиста љубав Оца свемоћног и његовог Сина „блијеском божанским” обасја свет. Реминисценција на Аполона налази се и у једном стиху епиграма „У дубровачком пјесничком друштву Дангубнијех пјесник је понудио слани језик”, у коме се хвали слани језик од требињске јунице достојан и за Аполонов зуб. Ова делиција коју је донео „дардански гост” није на пладњу од сувога злата, нити је лепе руже и шафран, па се неће неким сведети, за шта песник не брине; он поручује да је „паметну доста” и нека свако сам процени да ли му је ишта укусније загризао зуб.

¹⁰⁸ „Писмо пријатељу, који је у Риму био очевидац поплаве Тибера, када је у Лорету готово изгорио Илирски колегиј захваћен ватром из суседне крчме”, види у: Исто, 23–24.

¹⁰⁹ Исто, 35.

¹¹⁰ „Гроб светице Кларе де Монте Фалко сјајем одбљескујући, дивном складбом одјекујући и миомирисом одишући чудесно, последије грозовитог потреса земље по цијелој Италији чувеног”, види у: Исто, 28.

¹¹¹ Исто, 67.

¹¹² Исто, 20.

Уз Аполона су везани и његови следбеници, митски певачи Орфеј и Амфион; они у Ђурђевићевим стиховима употпуњују како античке поетске призоре у којима одзвања „орфејске лире” звук, тако и оне християнизоване, о чему сведочи елегја о Св. Клари де Монте Фалко. Из светичиног гроба се проламају звуци налик језовитом гласу судњег дана, који подсећају на песме уз лиру древног Амфиона; преко речи „на његов се пјев срушени дизао град” песник евоцира митску параболу по којој је Амфион снагом своје музике чинио да се камење само слаже и подиже зидине града Тебе. Највећим песницима, мудрацима и херојима старога света, Ђурђевић у песми поводом завршетка трогодишњих студија филозофије поручује како су достојни да богињи Минерви ставе шлем на прекрасни лик; почев од митских певача, преко грчких и римских песника, до филозофа, укључени су и њихови наследници и васпитаници наклоњени поезији (попут Аристотеловог ученика Александра Великог који „смирнејску затражи лиру”). У епиграму сачињеном из једног дистиха и посвећеном божанским „Патронима”, песник уз заштитника поезије истиче Дијану, „ловцима штит”, и апострофира већника коме је заштитник Меркур, бог трговине и добити, при чему се чињеница да су га поштовале варалице и лопови имплицитно доводи у везу са функцијом већника и политичара.

У песми „Зазиви мјесеца травња” пролећно доба благодети и обиља дочарава присуство римске богиње пролећа и цвећа, Флоре, која нежним прстима вешто отвара „пролећа очице шарне”; повезана са хришћанским ареалом, ова богиња пролећним цвећем дарује и земљу „Уочи рођења Господинова”.¹¹³ Зазивајући „Прољет”, песник не тражи да га Бах „умаљан” младим вином „гњурне у ехионски вал”, нити да му се амбари провале од силног жита које дарује „гојазна Церера”; разлог је његова свест да је све ово нестално, па уздајући се у Фортуну каже – „удесом својим сам већ богат”. Одмеравајући друга годишња доба закључује да у односу на благост пролећа она имају мане; када би пролеће у лето започело свој годишњи круг, дошло би до преврата јер би у жези „ојачо Титан” и у титанском рушилачком пориву победио сунчев плам (као што су у митска времена Титани победили Урана збацивши га са трона), а врелина би двоструким пламом спалила земљу и уништила људски род. У поменутој песми рођење Христово прослављају и разне нимфе – морске Нереиде, Нерејеве кћери, нимфе вода Најаде, нимфе брда „горштанке” Ореаде и шумске нимфе Дријаде; потоње нимфе се јављају и у епиграму о несрећном зечићу кога је зграбио црни Стикс, а био је „дугоуха сласт Дријада”.

¹¹³ У песми „Жеље кугле земаљске”, види у: Исто, 46.

У песми „Сан о госпоји” Ђурђевић са својом жудњом пореди јад божанства највеће реке у Грчкој – Ахелоја, оца Сирена са протејском моћи преобразбе – заручника Дејанириног, коју му је Херкул преотео одузевши му уједно и живот у двобоју; као што је Ахелој с муком из речног скровишта гледао Херкула на Дејанириним грудима, а Ахил био љут на „сина Атрејева” Агамемнона у крилу Брисеидином, песник још јаче преживљава болни љубавни плам сањајући „госпоју” и завидећи Сну. Божанство сна, Хипноса, песник апострофира уснувши идилични перивој са „кротким” фаунима и кладенцем тихе „жуборне водице”, који је био варка и убрзо се претворио у кошмар јер је угледао госпођу у туђем загрљају; разочаран, пита бога сна зашто ју је виноу у загрљај душманина Лика, ипак свестан илузорности сна („Знам, често да варав си, Санче”). Због поноћних виђења која му мирни узбуркаше дух, принео би жртву Плутону („стигијском Јупитеру”) и пролио крв црног јарца, чиме би нестале „жалосне сање” и призори у којима ужива песников пожудни супарник. Желећи да прекине ласцивну љубавну игру госпође и младића, гневни снивалац – коме је црна жуч потакла јед – прене се из мучног сна („Пренух се нагло, и с буновна лица ми побјеже Санак”¹¹⁴). Помињање Плутона као владара подземља – као Дита,¹¹⁵ односно „стигијског Јупитера” (врховном олимпијском богу Јупитеру посвећен је засебан епиграм¹¹⁶) – јавља се у хришћанском одређењу под именом „Хад”, у смислу „пакао”, савладан надмоћном светачком фигуром Св. Томе Аквинског приказаног у епиграму „Тома Аквински натјерао у бијег бестидну жену горућом главњом”.¹¹⁷ Плутона Ђурђевић назива „у валовима побеђеним Озирисом” јер је сломљен фараонски бес, користећи при томе римско име египатског бога подземног света Усиреа, коме одлазе погинули; песниково извешће како је умукнуо „звечаљке звек мисирској Бакиди свет” асоцира на исход битке код Акцијума и Октавијанову победу над распусном Мисирком Клеопатром.

Подземним богињама освете и проклетства – „Срдама злим” – песник би радо жртвовао љубавнике из свога мрачног сновиђења у песми „Сан о госпоји”, иако је услед прекинутог сна то било узалудно. Помињање хадских осветница блиско је богињи сродној Мојрама – Немези, кћери таме (Ереба) и ноћи (Никте) која кажњава

¹¹⁴ Исто, 7.

¹¹⁵ „О зечићу, који је објешен за ноге, да штропотом не пробуди спаваче, у томе положају издахнуо”, види у: Исто, 74.

¹¹⁶ „Александру који од Јупитра славољубиво тражи нове свјетове”, види у: Исто, 68. – Јупитеру се приноси жртвени дар, након што је водом савладан Вулкан („разорни Огњеник бог”), узрочник злодела и силне ватре у песми о пожару у Лорету, види у: Исто, 24.

¹¹⁷ Исто, 70.

таштину и охолост и блиска је Лахези,¹¹⁸ али је и страшна у одмазди. Христијанизована, Немеза бива савладана од светачке силе Св. Кларе де Монте Фалко која ју је победила, каже песник, а са њоме „и ужас и страх бјеже, напуштају нас”. Нови култ који су Ериније у антици задобиле као Еумениде – благодатне богиње освете и дариваоци плодности (о чему сведочи трећи део Есхилове трилогије *Орестидја*), у Ђурђевићевој христијанизованој верзији остају „пламене” Еумениде које излећу из пакла као „грдосије зле” уочи Христовог рођења, замрачујући дан и претећи грешној Земљи. Мудра богиња законитог поретка, Темида, коју су Римљани спојили са богињом праведности Диком у једну богињу (Јустицију), прети крвавим бичем Земљи која ламентује јер је попреште прародитељског греха, али се нада да ће је Христ спасити и ојачати. Земљани морски валови и реке су сузе које лије у болу, надајући се да ће уздаси бити преточени у руже „што Зефир их ран свије у прољетни цвијет”.¹¹⁹ Мотив западног ветра Зефира дубровачки песник уводи у песму „Сан о госпоји”, а у функцији поређења земљаних морских валова и река са сузама које лије у болу, надајући се да ће уздаси бити преточени у руже „што Зефир их ран свије у прољетни цвијет”. Мотив христијанизованог бога рата Марса уводи Игњат Ђурђевић у песми „Зазиву мјесеца ожујка уочи рођења Господинова”,¹²⁰ где га већ по наслову апострофира; Март, „језиком италским зван”, није само месец него и бог рата и у тој синтези песник истиче: „Сам си и љубав и Март, и ужасе уништић знадеш, / Затим и с љубављу свећ поднијети увреда бич. / Клице мира из твојих бојева бију”.¹²¹ Али када севну муње убојне, знак снаге Бога Оца Христовог – „Стари нек одступи Марс” и преобрати се у месец који се зове Март.

Неретко су паганска божанства стављана у функцију уобличења хришћанских визија и порука, као што је и гласница богова Ирида са осмехом „мир благи” навестила, опасујући небеса својим шареним појасом у песми „Краљу свијета новорођеном дарови”. Ирида „вјест је о миру објавила” уочи Христовог рођења у песми

¹¹⁸ Лахезина сестра Клото, која расплиће нит људског живота, јавља се у два епиграма о умрлим животињама; један је посвећен псу Зонхини којој је „окрутна Клото” угасила живот, а у другом је Клото везала ноге зечићу који сада несахрањен виси („жића твог пређу није ти жалосна Клото / Стргала него је њом везала ноге ти дв’је”, види у: Исто, 74).

¹¹⁹ „Жеље кугле земаљске (Уочи рођења Господинова)”, види у: Исто, 46.

¹²⁰ Исто, 39–42. – Вреди напоменути да се у овој песми преко дистиха о круни од девет звезда своцира цео мит о несрећној судбини Миносине кћери, критске принцезе Аријадне – несрећне Тезејеве невесте, коју је украдио бог Бах – „Круна је оно од Миноја кћери, кад бјеше / Невјестом ишла на пир Бакху, кад снуби је он”, види у: *Latinske pjesni razlike*, 40.

¹²¹ Исто, 41.

„Зазиви мјесеца ожујка уочи рођења Господинова”. Богиња Венера се у неколико Ђурђевићевих песама јавља именом, док је у једном епиграму присутна алузивно преко свога дрвета, мирте; реч је о песниковом ироничном приказу умишљеног и неумереног младог кицоша („Пулу, цномањасту младићу”), који се налицкан и усијан машћу шета миришући на мирту троструко јаче чак и од погребних мириса. Реминисценцију на Венеру песник уводи и у епиграм о покондишеном Далматинцу Грилу, названом „сином невољке Венере” јер се *итализира* и жели бити оно што није и не може бити. Венерино заносно и искушитељско обличје дато је бестидној заводници у епиграму посвећеном Светом Томи Аквинском, који сажима паганске и хришћанске рефлексије, јер песник илуструје духовну снагу којом је Тома Аквински у чврстину своје вере одолео „подмуклој звери” у Венерином лику и бакљом је отерао, што је био сигуран знак „да подлеже Хад”. Купидон са тоболцем и стрелама – Венерин син¹²² у постплатонистичком тумачењу – такође бива христијанизован, уједињен са Харитама преображеним у хришћанску милост у песми „Зазиви мјесеца ожујка уочи рођења Господинова” (*Eros* ће се преобразити у *Charitas* – истицали су још ренесансни хуманисти – и паганска љубав у Божју милост уколико се успостави дубља веза између свештеничке и филозофске традиције). Купидонова силна моћ, која сеже и у загробни свет, исказана је у епиграму „Артемизија говори пепелу свога мужа”; Артемизија жели сићи у Хад охрабрена вером у два заштитника – покојног мужа и Купидона, љубави „које се плаши и смрт”.

Поезија Игњата Ђурђевића одражава велику синтезу – од класичних, преко маниристичких до барокних стилских обележја, али и новог начина употребе традиционалних реторичких средстава транспонованих у песме са речитом поентом. Обухватајући у својој латинској лирици класично литерарно и митолошко наслеђе исказао се као оригиналан стваралац, а његове песме су употпуњене исцрпним поетичким, књижевноисторијским, историографским и религијским истраживањима. Ђурђевићеви латински стихови потврђују нарочиту темељитост у приступу класичним изворима. Надградња на дела Овидија, Вергилија, Хорација и других римских аутора знак су популарности тема којима су се писци Ђурђевићевог

¹²² За Венеру и Купидона песник у епиграму о Зонхину у два наврата по љупкости веже псетанце; пандан налазимо у ликовним представама Венериног акта код старих мајстора, где је неретко насликан мали пас као симбол верности. Пример из половине XVI века пружа Тицијанова слика из мадридског Прада – *Венера са музичарем* – где је акт богиње у лежећем ставу мало придигнут, како би се поиграла са маленим псом. Из поменутог музеја и из приближно истог времена је и Тицијанов акт *Данаје*, такође приказане са псетанцем, у овом случају уснулим у дну слике.

времена бавили, али је њихов утицај постојао и раније у поезији дубровачких песника, пре него што је неко одређеног античког аутора превео. Овај утицај је дошао до изражаја нарочито у домену лирике, у оквиру које је транспонована симболика античког мита. Утицаје антике уочавамо током читаве барокне епохе, али постоје и разлике у њиховој заступљености; на прелазу из ренесансе у маниризам угледање на антику израженије је него током половине XVII столећа, да би у касном бароку, када ствара Игњат Ђурђевић, поново добило на важности – нарочито у његовој лирици на латинском језику – и обележило дубровачку поезију, припремајући наступање класицизма, у коме ће антика имати нарочит примат.

Утицај античке поетике видљив је у подтексту књижевних дела током барокне епохе, мада постоје и експлицитне изјаве дубровачких писаца; у епиграму „Варону”, на латинском језику, Ђурђевић отворено износи поетички став о односу према узорима – ако се жели писати поезија, треба се угледати на најбоље песнике и по његовом мишљењу на Вергилија; аутор подсећа Варона да песник није онај ко вешто ставља у стих испразне речи, него треба да се угледа на Вергилија („наук о звијездама диже над саме звијезде Марон”). У оквиру посланице упућене Вицу Петровићу Игњат Ђурђевић има у виду Хорацијеве ставове из *Поетике*, у којима се огледа поштовање ладањског мира изван жамора урбаног окружења, а са овим се поклапа Ђурђевићев став да је прави циљ постигао онај ко „скровито живи у сјенци” (исказан у елегији „Када је писац, завршивши три године филозофије, позван да јавно брани тезе и тиме силом отргнут од пјесничког мира”). Књижевни опус Игњата Ђурђевића на латинском језику, настао у периоду касног барока и једним делом класицизма, представља чврсту спону између нових тенденција формираних у раздобљу постепеног сумрака Републике, и чврсто укорењене духовне, књижевно-историјске и културно-уметничке традиције, чије јединство има супремацију у књижевној надградњи на целокупно литерарно наслеђе у освит епохе XVIII столећа.

Др Гордана С. Покрајац
Универзитет у Новом Саду
Филозофски факултет
Одсек за компаративну књижевност
tadzio.gordana@gmail.com